
Notiser

MEDISINSK NYTT

Litt alkohol mot hjerneslag?

Sammenhengen mellom lett til moderat alkoholforbruk og hjerneslag er kontroversiell. I en prospektiv studie ble over 38 000 mannlige helsearbeidere som var 40 – 75 år gamle i 1986, fulgt opp i 14 år med kostanamnese, registrering av livsstil og medisinske hendelser (Ann Intern Med 2005; 142: 11 – 9). 412 hjerneslag ble registrert.

Inntak av \geq tre drinker per dag var forbundet med økt risiko for iskemisk slag, mens to drinker eller mindre ikke var forbundet med økt risiko. Å drikke rødvin, men ikke andre drikker, var forbundet med lavere risiko.

Immunsystemet eldes

Eldre mennesker oppfordres til å vaksinere seg mot infeksjonssykdommer som influensa og pneumoni. Ofte dannes kortvarige og lite effektive immunresponser som følge av vaksineringsen.

I en studie fra USA ble det i en musemodell undersøkt om den reduserte effekten av vaksinasjon hos eldre skyldes aldring av B-celler eller T-hjelpeceller (J Exp Med 2004; 200: 1613 – 22). Hvis gamle T-hjelpeceller ble overført til unge mus, ble effekten av vaksineringsen redusert. Gamle mus som mottok hjelp fra unge T-hjelpeceller viste ingen forskjell fra unge mus i B-celleaktivering.

Resultatene antyder at det er T-hjelpeceller som er det svakeste leddet i et gammelt immunsystem hos mus. Denne kunnskapen kan muligens brukes til å forbedre effekt av vaksiner til eldre mennesker.

DNA i feces for kreftscreening

Testing for abnormalt DNA i feces har de siste årene vært lansert som fremtidig screeningmetode for tykktarmskreft. Imidlertid har det hittil vært ukjent om testen er bedre enn dagens etablerte metoder, bl.a. testing for okkult blod. I en nylig publisert amerikansk studie gjennomførte over 4 000 mennesker både DNA-testing (testkit for 21 mutasjoner), testing for okkult blod (Hemoccult II) og koloskopi (N Engl J Med 2004; 351: 2704 – 14).

DNA-testen oppdaget 16 av 31 krefttilfeller funnet ved koloskopi, ved testing for okkult blod kun fire av 31. Videre ble 14 % av store polypper oppdaget ved testing for okkult blod, mot 40 % ved DNA-testen. Forskerne konkluderer med at DNA-testingen er bedre enn testing for okkult blod, men ingen av metodene klarer å detektere kreft med tilstrekkelig sikkerhet.

Antiflogistika forhindrer ikke Alzheimers sykdom

Enkelte studier har antydnet at bruk av ikke-steroid antiinflammatoriske midler (NSAID) kan forhindre utviklingen av Alzheimers sykdom. En systematisk gjennomgang av tilgjengelige undersøkelser viser at denne hypotesen sannsynligvis ikke holder stikk (Am J Epidemiol 2005; 161: 114 – 20).

Mens pasient-kontroll-studier ofte gav positive resultater (samlet reduksjon i forekomst på omkring 50 %), viste oppfølgingsundersøkelser langt lavere effekt. I studier som hadde redusert kognitiv funksjon som klinisk endepunkt, kunne ikke bruk av antiflogistika forhindre en slik utvikling.

Forfatterne konkluderer derfor med at positive resultater sannsynligvis skyldes ulike former for systematiske feil i undersøkelsesmetoder og publisering.

Atferdsterapi har effekt ved kronisk tretthetssyndrom

I en randomisert kontrollert studie ønsket nederlandske forskere å undersøke om kognitiv atferdsaterapi kunne ha effekt ved kronisk tretthetssyndrom hos barn og unge (BMJ 2005; 330: 14 – 7). 71 personer i alderen 10 – 17 år ble randomisert til ti sesjoner individualterapi over fem måneder. Deltakerne i den ene gruppen begynte terapien umiddelbart, de andre ble satt på venteliste.

Pasientene som fikk terapi rapporterte signifikant større reduksjon av tretthet og fysisk svekkelse og signifikant økning av oppmøte på skolen. De rapporterte også reduksjon i flere ledsagersymptomer.

Forfatterne konkluderer med at kognitiv atferdsterapi har effekt ved behandling av kronisk tretthetssyndrom hos barn og unge.

Økt risiko for hjerneslag ved migrene

I en ny metaanalyse har forskere undersøkt om det er noen sammenheng mellom migrene og risiko for iskemisk hjerneslag (BMJ 2005; 330: 63 – 5). 14 studier publisert i perioden 1966 – 2004 ble inkludert.

Studiene indikerer at risikoen for slag er økt hos personer med migrene (RR 2,2; 95 % KI 1,9 – 2,5). Risikøkningen var konsistent hos personer som hadde migrene med aura (RR 2,9; 95 % KI 1,9 – 4,4), migrene uten aura (RR 1,6; 95 % KI 1,03 – 2,4) og kvinner som brukte p-piller (RR 8,7; 95 % KI 5,1 – 15,1).

Data fra disse observasjonsstudiene indikerer altså at migrene kan være en risikofaktor for hjerneslag, men mekanismene er uklare. Redusert blodgjennomstrømning ved migrene kan spille en rolle. Forfatterne mener at sammenhengen mellom bruk av p-piller og hjerneslag hos migrenepasienter må undersøkes nærmere.

Enklere tuberkulosedagnostikk av små barn

Det kan være vanskelig å diagnostisere tuberkulose hos barn. Spyttprøver fungerer dårlig, fordi barn svelger spyttet mer enn voksne. Det er derfor nødvendig å gjøre gastrisk lavage, eller skylleprøve. Prosedyren er mer krevende enn sputumundersøkelse og krever oftest anestesi. Imidlertid er det stort behov for enklere metoder, bl.a. i land med høy forekomst av HIV-infeksjon og samtidig tuberkulose.

En studie fra Sør-Afrika viser at spyttprøver kan være effektive, dersom disse tas via nasopharynx (Lancet 2005; 365: 130 – 4). 250 små barn med kliniske symptomer på tuberkulose deltok, hvorav omkring 100 hadde HIV-infeksjon. Bakterietallet fra én indusert spyttprøve var det samme som fra tre skylninger. Denne typen spyttprøver kan derfor sannsynligvis erstatte gastrisk lavage hos små barn.

Alternativ til tamoksifen

Tamoksifenbehandling i fem år har vært standard ved østrogenreseptorpositiv brystkreft hos kvinner. Behandlingen har ofte plagsomme bivirkninger.

Aromatasehemmeren anastrozol kan være et godt alternativ. En studie som sammenlikner de to medikamentene har tidligere vist at anastrozol er minst like effektiv som tamoksifen etter et par års behandling. Nå har man fulgt pasientene i minst fem år. Anastrozol øker sykdomsfri overlevelse med omkring 10 %, reduserer forekomsten av fjernmetastaser og av kontralaterale svulster (Lancet 2005; 365: 60 – 2). Forfatterne mener at aromatasehemmer bør erstatte tamoksifen som anbefalt førstevalg.

Syrehemmere øker risiko for pneumoni

Det sure miljøet i ventrikkelen beskytter mot patogener. En pH-verdi < 4 er nok til å beskytte mot de fleste patogener. Nå viser en stor retrospektiv studie fra Nederland at behandling med H₂-blokkere og protonpumpehemmere er forbundet med økt risiko for utvikling av pneumoni (JAMA 2004; 292: 1955 – 60).

Forskerne undersøkte data for 365 000 personer fra databasen Integrated Primary Care Information for perioden 1995 – 2002. Over 5 500 tilfeller av førstegangs pneumoni ble identifisert.

Insidensen blant brukere av syrehemmere var 2,45 per 100 personår mot 0,6 blant ikke-brukere. Den justerte relative risiko for pneumoni blant brukere av protonpumpehemmere sammenliknet med tidligere brukere var 1,9 (95 % KI 1,4 – 2,6), mens tilsvarende tall for brukere av H₂-blokkere var 1,6 (95 % KI 1,07 – 2,5). For protonpumpehemmere påviste forskerne et dose-respons-forhold, dvs. økt risiko ved økende dose.

Publisert: 17. februar 2005. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.